

Tárgy címe	A parlamentarizmus szerkezete és működése (BA)
Felelős tanszék/intézet	ME BTK Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete

V. Az Országgyűlés feladat- és hatásköre

Az Országgyűlés funkciói és hatáskörei

A parlament közjogi funkciói azok a fő állami tevékenységek, amelyeknek az ellátása az Országgyűlés alapvető rendeltetése; az Alaptörvényben és az egyéb törvényekben meghatározott feladatok e funkciók alkotóelemei, a hatáskörök pedig a feladatok megvalósításához szükséges jogi eszközök.

Általánosságban egy komplex szervezeti tevékenységet folytat: középpontjában a közügyek szabad megvitatása és a többségi elv alkalmazásával történő döntéshozatal áll.

„Az Országgyűlés Magyarország legfőbb népképviselői szerve. Ebből következően az Országgyűlés politikai fórum, melynek elsődleges szerepe a törvényhozás, továbbá az Alaptörvényen és törvényen alapuló más döntések meghozatala. Az Országgyűlés döntései szükségszerűen politikai döntések, amelynek során jogon túli szempontokat is figyelembe kell vennie.” alapvető jogok országgyűlési biztosának AJB.2784/2012. számú jelentése

A parlamenti funkciókat többféleképpen lehet csoportosítani, a három legfontosabb

- 1. a törvényhozás (jogalkotási funkció),
- 2. a személyzeti (választási, kreációs funkció),
- 3. a végrehajtó hatalom ellenőrzése (kontrollfunkció).

Alaptörvény 1. cikk

(1) MAGYARORSZÁG legfőbb népképviselői szerve az Országgyűlés.

(2) Az Országgyűlés

- a) megalkotja és módosítja Magyarország Alaptörvényét;
- b) törvényeket alkot;
- c) elfogadja a központi költségvetést, és jóváhagyja annak végrehajtását;
- d) felhatalmazást ad a feladat- és hatáskörébe tartozó nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére;
- e) megválasztja a köztársasági elnököt, az Alkotmánybíróság tagjait és elnökét, a Kúria elnökét, az Országos Bírósi Hivatal elnökét, a legfőbb ügyészt, az alapvető jogok biztosát és helyetteseit, valamint az Állami Számvevőszék elnökét;
- f) megválasztja a miniszterelnököt, dönt a Kormánnyal kapcsolatos bizalmi kérdésről;
- g) feloszlatja az alaptörvény-ellenesen működő képviselő-testületet;
- h) határoz a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötésről;
- i) különleges jogrendet érintő, valamint katonai műveletekben való részvétellel kapcsolatos döntéseket hoz;
- j) közkegyelmet gyakorol;
- k) az Alaptörvényben és törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

1. Törvényhozási funkció

A) Alkotmányozási jog

- Az alkotmány a jogrendszer legmagasabb szintű jogszabálya (más megközelítésben a jogrend alapja). DE! Az Alaptörvény nem tekinti magát jogszabálynak > Alaptörvény C. cikk (3) bekezdése szerint „Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek”

- Az alkotmányozás a társadalom alapjának a kijelölését jelenti, azon elvi jelentőségű szabályoknak a meghatározását, amelyet a mindenkori társadalmi viszonyoknak megfelelően lehet tartalommal megtölteni > az alkotmánynak rugalmasnak kell lennie arra, hogy a változó korok és értékrendek igényeit szintetizálja > DE! Fontos a stabilitás, mert önmagában az is érték!
- Az alkotmánynak nem egy irányt kell kijelölnie, hanem több irány kialakításának keretét kell szolgálnia > a gyakorlatban ugyanakkor az alkotmányok nem csupán elvont, absztrakt szabályokat tartalmaznak, hanem jellemző rájuk a programszerű és azonnal hatályosuló normák keveredése > pl. Alaptörvény – hajléktalanság megtiltása.
- Az alkotmányozás – szemben a törvényhozással – nem kormányzati eszköz! Az alkotmányozás a kormányzás kereteit alakítja ki, a kormányzás felett álló tevékenység; azt a célt szolgálja, hogy a társadalmi berendezkedés alapjait a demokratikus működés által megkívánt legnagyobb mértékű egyetértés, vagyis erősebb legitimáció biztosítsa.
- Az Alaptörvény Magyarország alkotmánya, az alkotmányozó hatalom Magyarországon kizárólag az Országgyűlés. DE! Az alkotmányozó hatalommal szembeni hatalmi egyensúly az alkotmányozás során nincs! Maga az alkotmányozó hatalom határozza meg azt, hogy a hatalmi ágak elválasztását hogyan és milyen formában érvényesíti.
- Az Országgyűlés különböző minőségben jár el alkotmányozáskor, illetve törvényalkotáskor!
- Alaptörvény elfogadása: 2011. április 18. napja; ún. „jogfolytonos alkotmányozás” > a korábbi alkotmányos hagyományokat (részben) elfogadva és folytatva történik az új alkotmány elfogadása, ideértve, hogy ha a korábbi alkotmány tartalmazott szabályozást az új alkotmány megalkotására és elfogadására vonatkozóan, akkor ezeket a szabályokat meg is tartották.
- Az Alaptörvény elfogadásához vagy módosításához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges! (az összes képviselő kétharmada, nem a jelen lévőké!)

B) Törvényhozási jog

- Az Országgyűlés legfőbb közjogi funkciója a végrehajtó hatalom ellenőrzése mellett a törvények megalkotása.
- A törvényhozó hatalma nem korlátlan! Az írott alkotmánnyal rendelkező államokban garanciális okokból az alkotmány rögzíti a korlátokat (a törvények érvényességi feltételei, azok megalkotási szabályai, az esetleges államfői vétó, vagy az alkotmányvédelmi szerv kasszációs jogköre stb.). Az egyes jogszabályok érvényességét az adja, hogy megfelel az alkotmánynak (Alaptörvénynek), és ezáltal beilleszthető a jogrendi hierarchiába!
- Jogszabályok érvényességének kellékei:
 - Formális érvényesség:
 - A jogszabályt a jogalkotásra feljogosított szerv hozta.
 - A jogalkotó a jogszabályt a jogalkotásra vonatkozó előírásoknak megfelelően alkotta meg.
 - A fentiek szerint megalkotott jogszabályt az előírt módon kihirdették (a Magyar Közlönyben közzétették).
 - Tartalmi érvényesség:
 - A megalkotott jogszabály nem ellenkezik a magasabb szintű jogszabályok előírásaival.
 - Szociológiai érvényesség:
 - A jogszabály megfelel azoknak a társadalmi viszonyoknak, amelyekre vonatkozik.
- A törvények elfogadásához való jog magában foglalja a módosításhoz és a törvény hatályon kívül helyezéséhez való jogot is!
- Kezdeményezés > elfogadás > jóváhagyás (államfő) > kihirdetés!
- Egyszerű többség, minősített többség, speciális jogalkotási formák (lásd később 9. ea.!).
- Kétharmados törvények elnevezése „sarkalatos törvény” > az Alaptörvény kb. 50 hivatkozást tartalmaz a „sarkalatos törvényekre”. DE! Az Országgyűlés ezeket is törvényhozóként, nem pedig alkotmányozóként hozza!
- Fontos! a törvényhozó hatalom jogköre közvetlenül az Alaptörvényből ered! > a felhatalmazás az, ami kijelöli a törvényhozás jogi kereteit. A törvényhozó hatalom a tárgykör tekintetében szabad (az Európai Unió kötétségei között bármely tárgykört szabályozhat), viszont csak az Alaptörvény tartalmi keretei között van mozgástere.
- Kizárólagos törvényhozási tárgykörök – esetleges szabályozási tárgykörök.
- A törvényhozás a törvényhozói jogkörét nem delegálhatja tovább!!!

C) Költségvetési jog

- A központi költségvetés elfogadása, illetve végrehajtás > kvázi bizalmi szavazást is jelenthet (lásd lentebb!)
- Törvényi formában történik, ugyanakkor speciális tárgyuk miatt sajátos hatáskört is jelentenek.
- Kiemelt az Országgyűlés szerepe a költségvetési vitában, a költségvetés elfogadásában, valamint végrehajtásában! > az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatja! Nem lehet róla népszavazást tartani!
- Államadósság szabály! Cél az államadósság folyamatos és hosszú távú csökkentése.

Alaptörvény „A Közpénzek”

36. cikk

(1) Az Országgyűlés minden évre vonatkozóan törvényt alkot a központi költségvetésről és a központi költségvetés végrehajtásáról. A központi költségvetésről és a központi költségvetés végrehajtásáról szóló törvényjavaslatokat a Kormány törvényben előírt határidőben az Országgyűlés elé terjeszti.

(2) A központi költségvetésről és az annak végrehajtásáról szóló törvényjavaslatoknak azonos szerkezetben, átlátható módon és ésszerű részletezettséggel kell tartalmazniuk az állami kiadásokat és bevételeket.

(3) A központi költségvetésről szóló törvény elfogadásával az Országgyűlés felhatalmazza a Kormányt az abban meghatározott bevételek beszedésére és kiadások teljesítésére.

(4) Az Országgyűlés nem fogadhat el olyan központi költségvetésről szóló törvényt, amelynek eredményeképpen az államadósság meghaladná a teljes hazai össztermék felét.

(5) Mindaddig, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amely az államadósság a teljes hazai össztermékhez viszonyított arányának csökkentését tartalmazza.

(6) A (4) és (5) bekezdésben foglaltaktól csak különleges jogrend idején, az azt kiváltó körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben, vagy a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése esetén, a nemzetgazdasági egyensúly helyreállításához szükséges mértékben lehet eltérni.

(7) Ha a központi költségvetésről szóló törvényt az Országgyűlés a naptári év kezdetéig nem fogadta el, a Kormány jogosult a jogszabályok szerinti bevételeket beszedni és az előző naptári évre a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott kiadási előirányzatok keretei között a kiadásokat időarányosan teljesíteni.

37. cikk

(1) A Kormány a központi költségvetést törvényesen és célszerűen, a közpénzek eredményes kezelésével és az átláthatóság biztosításával köteles végrehajtani.

(2) A központi költségvetés végrehajtása során - a 36. cikk (6) bekezdésében meghatározott kivételekkel - nem vehető fel olyan kölcsön, és nem vállalható olyan pénzügyi kötelezettség, amely azt eredményezné, hogy az államadósság meghaladja a teljes hazai össztermék felét.

(3) Mindaddig, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja - a 36. cikk (6) bekezdésében meghatározott kivételekkel - a központi költségvetés végrehajtása során nem vehető fel olyan kölcsön, és nem vállalható olyan pénzügyi kötelezettség, amelynek következtében az államadósságnak a teljes hazai össztermékhez viszonyított aránya a megelőző évben fennállóhoz képest növekedne.

(4) Mindaddig, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Alkotmánybíróság a 24. cikk (2) bekezdés *b)-e)* pontjában foglalt hatáskörében a központi költségvetésről, a központi költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, az illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények Alaptörvénnyel való összhangját kizárólag az élethez és az emberi méltósághoz való joggal, a személyes adatok védelméhez való joggal, a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való joggal vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó jogokkal összefüggésben vizsgálhatja felül, és ezek sérelme miatt semmisítheti meg. Az Alkotmánybíróság az e tárgykörbe tartozó törvényeket is korlátozás nélkül jogosult megsemmisíteni, ha a törvény megalkotására és kihirdetésére vonatkozó, az Alaptörvényben foglalt eljárási követelmények nem teljesültek.

(5) A (4) bekezdést azon törvényi rendelkezések esetében, amelyek abban az időszakban léptek hatályba, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladta, ezen időszak tekintetében akkor is alkalmazni kell, ha az államadósság a teljes hazai össztermék felét már nem haladja meg.

(6) Az államadósság és a teljes hazai össztermék számítási módját, valamint a 36. cikkben és az (1)-(3) bekezdésben foglaltak végrehajtására vonatkozó szabályokat törvény határozza meg.

- A központi költségvetésnek és annak végrehajtásának naptári évre kell vonatkozni, a költségvetési évet megelőző december 31. napjáig el kell fogadni. Az Országgyűlés a költségvetésre vonatkozó javaslatot a Költségvetési Tanács és a Számvevőszék véleményével együtt tárgyalja meg (utóbbi két

szervhez a törvényjavaslatot még az Országgyűléshez történő betérjesztés előtt 2 hónappal meg kell küldeni).

- A költségvetési törvény végrehajtás a zárszámadási törvény elfogadásában jelenik meg.

2. Személyzeti funkció

- Szorosan összefügg az Országgyűlés népképviselői jellegével, hiszen a parlament a néptől eredő közvetlen felhatalmazását „közvetíti tovább” valamennyi, általa megválasztott közjogi méltóságnak, létrehozva a demokratikus legitimációs láncolatot > a legitimációt tovább származtatja.

- Az egyes közjogi méltóságok választás vagy egyszerű többséggel, vagy kétharmados többséggel, vagy speciális (kifejezetten ezen személyek megválasztására irányadó eljárás keretében történik).

- Az Országgyűlés legfontosabb személye jogköre: a köztársasági elnök, illetve a miniszterelnök választása.

Alaptörvény „A köztársasági elnök”

10. cikk

(1) A köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja.

(2) Köztársasági elnökké megválasztható bármely magyar állampolgár, aki a harmincötödik életévét betöltötte.

(3) A köztársasági elnököt e tisztségre legfeljebb egy alkalommal lehet újraválasztani.

11. cikk

(1) A köztársasági elnököt a korábbi köztársasági elnök megbízatásának lejártá előtt legalább harminc, legfeljebb hatvan nappal, ha pedig a megbízatás idő előtt szűnt meg, a megszűnéstől számított harminc napon belül kell megválasztani. A köztársasági elnök választását az Országgyűlés elnöke tűzi ki. Az Országgyűlés a köztársasági elnököt titkos szavazással választja.

(2) A köztársasági elnök választását jelölés előzi meg. A jelölés érvényességéhez az országgyűlési képviselők legalább egyötödének írásbeli ajánlása szükséges. A jelölést az Országgyűlés elnökéhez a szavazás elrendelése előtt kell benyújtani. Minden országgyűlési képviselő egy jelöltet ajánlhat. Annak, aki több jelöltet ajánl, mindegyik ajánlása érvénytelen.

(3) Az első szavazás alapján megválasztott köztársasági elnök az, aki az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatát megkapta.

(4) Ha az első szavazás eredménytelen volt, második szavazást kell tartani. A második szavazás során a két legtöbb szavazatot kapott jelöltre lehet szavazni. Ha az első szavazáskor az első helyen szavazategyenlőség alakul ki, azokra a jelöltekre lehet szavazni, akik a legmagasabb számú szavazatot kapták. Ha az első szavazáskor csak a második helyen áll elő szavazategyenlőség, azokra a jelöltekre lehet szavazni, akik a két legmagasabb számú szavazatot kapták. A második szavazás alapján megválasztott köztársasági elnök az, aki - tekintet nélkül a szavazásban részt vevők számára - a legtöbb érvényes szavazatot kapta. Ha a második szavazás is eredménytelen, ismételt jelölés alapján új választást kell tartani.

(5) A szavazási eljárást legfeljebb két egymást követő nap alatt be kell fejezni.

(6) A megválasztott köztársasági elnök a korábbi köztársasági elnök megbízatásának lejártakor, a megbízatás idő előtti megszűnése esetén a választás eredményének kihirdetését követő nyolcadik napon lép hivatalba, hivatalba lépését megelőzően az Országgyűlés előtt esküt tesz.

Alaptörvény „A Kormány”

16. cikk

(1) A Kormány tagjai a miniszterelnök és a miniszterek.

(2) A miniszterelnök rendeletben a miniszterek közül egy vagy több miniszterelnök-helyettest jelöl ki.

(3) A miniszterelnököt az Országgyűlés a köztársasági elnök javaslatára választja meg.

(4) A miniszterelnök megválasztásához az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazata szükséges. A miniszterelnök a megválasztásával hivatalba lép.

(5) A köztársasági elnök a (3) bekezdés szerinti javaslatát,

a) ha a miniszterelnök megbízatása az újonnan megválasztott Országgyűlés megalakulásával szűnt meg, az új Országgyűlés alakuló ülésén teszi meg;

b) ha a miniszterelnök megbízatása lemondásával, halálával, összeférhetetlenség kimondásával, a megválasztásához szükséges feltételek hiánya miatt vagy azért szűnt meg, mert az Országgyűlés a bizalmi szavazáson a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezte ki, a miniszterelnök megbízatása megszűnésétől számított tizenöt napon belül teszi meg.

(6) Ha az (5) bekezdés szerint miniszterelnöknek javasolt személyt az Országgyűlés nem választotta meg, a köztársasági elnök az új javaslatát tizenöt napon belül teszi meg.

(7) A minisztert a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A miniszter a kinevezésében megjelölt időpontban, ennek hiányában a kinevezésével hivatalba lép.

(8) A Kormány a miniszterek kinevezésével alakul meg.

(9) A Kormány tagja az Országgyűlés előtt esküt tesz.

- Az Országgyűlés joga az egyes közjogi tisztségek megválasztásánál nem korlátlan! Ellensúlyát képezhetik pl. az államfő jelölési joga, a megválasztásnál a minősített többségi elv szabályának az alkalmazása, mandátumidő eltolása (a hosszabb tisztségbetöltési ciklus az Országgyűléstől való függetlenséget erősíti!), delegálási joga stb. > ellenzékkal kompromisszum helyzet!!!

- Az Országgyűlés hatalmi pozíciója erősödött az Alkotmánybíróság kapcsán > korábban az AB választotta meg az elnököt a saját tagjai közül, most már az Országgyűlés!

- Az Országgyűlés által megválasztandó tisztségek:

1. Alaptörvény 1. cikk (2) bekezdés e) pont (lásd fentebb!) tartalmazza azokat a tisztségeket, melyek parlament általi választási kompetenciák!

2. Egyéb törvények szerint megválasztandó tisztségek:

- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának elnöke és tagjai,

- Közzszolgálati Közalapítvány Kuratóriumának tagjai,

- Nemzeti Választási Bizottság tagjai,

- Független Rendészeti Panasztestület tagjai,

- Hungarikum Bizottság Országgyűlés által delegált tagjai,

- Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke és az Országgyűlés által delegált két tagja,

- Magyar Nemzeti Bank felügyelőbizottságának elnöke és az Országgyűlés által választott tagjai, a Monetáris Tanács Országgyűlés által választott tagjai

3. Az Országgyűlés saját tisztségviselőinek a megválasztása.

- Tisztségekre való megválasztásnál érvényesülhetnek speciális szabályok (szakértelem, tapasztalat, életkor stb.)! Megfelelő jelöltállítás előzi meg.

3. Ellenőrző funkció

- A végrehajtás és általában a közhatalom gyakorlásának ellenőrzését, elsősorban a Kormány és az alárendeltségében működő szervek tevékenységének parlamenti kontrollja, elsősorban a Kormány parlamenti felelősségének elve alapján > mára az ellenőrzési szerep a végrehajtó hatalmon kívüli szervekre is kiterjed.

- A parlamentáris kormányforma sajátossága a parlamentnek politikai értelemben felelős végrehajtó hatalom. E politikai felelősség e két, politikailag motivált hatalom közti bizalmi viszonyban ölt testet. A Magyar Országgyűlés a bizalmi kérdésről több eljárás keretében dönt:

- miniszterelnök megválasztása,

- bizalmatlansági indítvány,

- bizalmi szavazás.

Alaptörvény „A Kormány”

21. cikk

(1) Az országgyűlési képviselők egyötöde a miniszterelnökkel szemben írásban - a miniszterelnöki tisztségre javasolt személy megjelölésével - bizalmatlansági indítványt nyújthat be.

(2) Ha az Országgyűlés a bizalmatlansági indítványt támogatja, ezzel bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, egyben miniszterelnöknek megválasztja a bizalmatlansági indítványban miniszterelnöki tisztségre javasolt személyt. Az Országgyűlés döntéséhez az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazata szükséges.

(3) A miniszterelnök bizalmi szavazást indítványozhat. Az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki, ha a miniszterelnök javaslatára tartott bizalmi szavazáson az országgyűlési képviselők több mint a fele nem támogatja a miniszterelnököt.

(4) A miniszterelnök indítványozhatja, hogy a Kormány által benyújtott előterjesztés feletti szavazás egyben bizalmi szavazás legyen. Az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki, ha a Kormány által benyújtott előterjesztést nem támogatja.

(5) Az Országgyűlés bizalmi kérdésről való döntését a bizalmatlansági indítvány vagy a miniszterelnöknek a (3) és (4) bekezdés szerinti indítványa betérjesztésétől számított három nap után, de legkésőbb a betérjesztéstől számított nyolc napon belül hozza meg.

- Bizalmi szavazás és bizalmatlansági indítvány politikai funkciója: a politikai vagy kormányválság külső erő – a köztársasági elnök – bevonása nélkül oldódjon meg. Előbbi a Kormány, az utóbbi az ellenzék legerősebb fegyvere!
- A modernkori Országgyűlés történetében egyszer került sor a bizalmi szavazásra (2006. október 6. napja, az Országgyűlés kinyilvánította a Gyurcsány-kormány iránti bizalmat. Ugyancsak egyszer került sor bizalmatlansági indítványra (2009. április 14. napja), Gyurcsány Ferenc helyett Bajnai Gordont választották miniszterelnöknek (speciális! a kormánypárti MSZP-s képviselők indítványa alapján történt, nem az ellenzéki képviselők indítványára!).
- Egyéb, általa megválasztott tisztségek felett is rendelkezik ellenőrzéssel > beszámoltatási jog.
- Ellenőrzés speciális formái: interpelláció és kérdés; azonnali kérdés és válasz > cél: politikai viták kezdeményezése; közérdeklődésre számot tartó ügyre történő figyelemfelkeltés, mely a Kormány feladat- és hatáskörébe tartozik.
- Ugyancsak az ellenőrzés speciális formája a vizsgálóbizottságok felállítása (lásd később 6. ea.!).
- A Kormány ellenőrzését szolgálja a különleges jogrend egyes intézkedéseinek a szabályozása is.

Alaptörvény: „A különleges jogrend”

A rendkívüli állapotra és a szükségállapotra vonatkozó közös szabályok

48. cikk

(1) Az Országgyűlés

a) hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre;

b) a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyónbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki.

(2) A hadiállapot kinyilvánításához, a békekötéshez, valamint az (1) bekezdés szerinti különleges jogrend kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(3) A köztársasági elnök jogosult a hadiállapot kinyilvánítására, a rendkívüli állapot kihirdetésére és a Honvédelmi Tanács létrehozására, valamint a szükségállapot kihirdetésére, ha az Országgyűlés e döntések meghozatalában akadályoztatva van.

(4) Az Országgyűlés e döntések meghozatalában akkor van akadályoztatva, ha nem ülésezik, és összehívása az idő rövidsége, továbbá a hadiállapotot, a rendkívüli állapotot vagy a szükségállapotot kiváltó események miatt elháríthatatlan akadályba ütközik.

(5) Az akadályoztatás tényét, továbbá a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a miniszterelnök egybehangzóan állapítja meg.

(6) Az Országgyűlés a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az akadályoztatásának megszűnése utáni első ülésén felülvizsgálja, és dönt az alkalmazott intézkedések jogszerűségéről. E döntéshez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(7) Rendkívüli állapot vagy szükségállapot idején az Országgyűlés nem mondhatja ki feloszlását, és nem osztható fel. Az országgyűlési képviselők általános választását rendkívüli állapot és szükségállapot idején nem lehet kitűzni, és nem lehet megtartani, ilyen esetben a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnésétől számított kilencven napon belül új Országgyűlést kell választani. Ha az országgyűlési képviselők általános választását már megtartották, de az új Országgyűlés még nem alakult meg, a köztársasági elnök az alakuló ülést a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnésétől számított harminc napon belüli időpontra hívja össze.

(8) A feloszlott vagy feloszlott Országgyűlést rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács, szükségállapot idején a köztársasági elnök is összehívhatja.

A rendkívüli állapot

49. cikk

(1) A Honvédelmi Tanács elnöke a köztársasági elnök, tagjai az Országgyűlés elnöke, az országgyűlési képviselőcsoportok vezetői, a miniszterelnök, a miniszterek és - tanácskozási joggal - a Honvéd Vezérkar főnöke.

(2) A Honvédelmi Tanács gyakorolja

a) az Országgyűlés által rá átruházott jogokat;

b) a köztársasági elnök jogait;

c) a Kormány jogait.

(3) A Honvédelmi Tanács dönt

a) a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint külföldi állomásozásáról;

- b) a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint magyarországi állomásozásáról;
- c) sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetéséről.
- (4) A Honvédelmi Tanács rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.
- (5) A Honvédelmi Tanács rendelete a rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti, kivéve, ha az Országgyűlés a rendelet hatályát meghosszabbítja.

A szükségállapot

50. cikk

- (1) A Magyar Honvédséget szükségállapot idején akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő.
- (2) A szükségállapot idején az Országgyűlés akadályoztatása esetén a köztársasági elnök dönt a Magyar Honvédség (1) bekezdés szerinti felhasználásáról.
- (3) Szükségállapot idején a sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be. A köztársasági elnök rendeletével - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.
- (4) A köztársasági elnök a bevezetett rendkívüli intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét. A szükségállapot idején az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - folyamatosan ülésezik. Az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - a köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli intézkedések alkalmazását felfüggesztheti.
- (5) A rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedések harminc napig maradnak hatályban, kivéve, ha hatályukat az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - meghosszabbítja.
- (6) A köztársasági elnök rendelete a szükségállapot megszűnésével hatályát veszti.

A megelőző védelmi helyzet

51. cikk

- (1) Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható.
- (2) Az (1) bekezdés szerinti különleges jogrend kihirdetéséhez, meghosszabbításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.
- (3) A Kormány rendeletben a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart.
- (4) A Kormány a megelőző védelmi helyzet idején rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.
- (5) A Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.

- Alapvető jogok országgyűlési biztosa > 17/1994. AB határozat: az országgyűlési biztos az állam parlamenti ellenőrzésének olyan intézménye, melynek az a feladata, hogy a végrehajtó hatalom a tevékenysége során a törvények uralmát és az állampolgárok jogvédelmét biztosítsa.

- A legfőbb hivatalviselők kiválasztásán túlmenően az Országgyűlés szélesebbi értelemben véve a hivatásos politikusi réteg „kinevelésének” a színtere > egy parlament összetételében optimális eset az, ha egyensúlyban van a folyamatosság és a megújulás a képviselők személyi állományában, ami a politikai stabilitás egyik fontos biztosítója.

+ Integráló-legitimáló funkció

- Az Országgyűlés munkája elviekben az ország politikai életének a középpontja, ezért fontos a szerepe a politikai közösség integrációjában, a parlamenti döntések és a kormányzati intézkedések legitimációjában.

- Lényege a szabad politikai vita > munka és „beszéd” egyensúlya > cél: minél nagyobb politikai aktivitásra készíteni egymást, és a parlamenten kívüli erőket (egyebek mellett az állampolgárokat).
 - „munkaparlament”: leginkább a törvényhozói és bizottsági munkára, az ellenőrzésre összpontosít.
 - „beszédparlament”: a nyílt színi vitákat állítja előtérbe.

+ Egyéb funkciók gyakorlása

- helyi önkormányzatokkal kapcsolatos jogosítvány,
- közkegyelem (amnesztia) törvényben történő gyakorlása,
- állam területi beosztása.

DE! Az Országgyűlés más szervek Alaptörvényben biztosított feladat- és hatásköreit nem vonhatja el!!!

Kapcsolódó anyagok:

- Magyarország Alaptörvénye
- 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról
- Az állam szervezete. Szerkesztette: Téglási András. 79-90. o.
- Petrétei József - Tilk Péter: Magyarország alkotmányjogának alapjai. XII. fejezet. Az Országgyűlés. Kodifikátor Alapítvány, Pécs, 2014.
- Smuk Péter: Az Országgyűlés hatáskörgyakorlása az Alaptörvény hatalommegosztási rendszerében. Iustum Aequum Salutare. XII. évfolyam, 2016/4. szám 75-82.